

ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS VIEŠOJI BIBLIOTEKA
FONDO KOMPLEKTAVIMO IR TVARKYMO SKYRIUS

ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS VIEŠOSIOS BIBLIOTEKOS FONDO
IR JO KOMPLEKTAVIMO ANALIZĖ 2015–2017 M.

Parengė Fondo komplektavimo ir tvarkymo
skyriaus vedėja Albina Černikienė

2018

Šiauliai

Šiaulių rajono savivaldybės viešoji biblioteka stengiasi komplektuoti optimalų fondą, kuris atitiktų bibliotekos paskirtį ir tenkintų vartotojo poreikį bei jo reikmes. Fondo komplektavimo ir tvarkymo skyriaus uždavinys – formuoti universalaus profilio fondą, prioritetiniais pagrindais kaupti kraštotyros dokumentų fondą, pirmenybę teikiant originaliajai, vaikų ir klasikinei literatūrai. Norint tinkamai suformuoti fondą ir numatyti jo tolesnio vystymosi perspektyvą, reikia išanalizuoti turimą dokumentų fondą, išsiaiškinti, ar turimas fondas paklausus. Todėl bibliotekos fondo tyrimas turi didelę reikšmę komplektuojant fondus, nes tik atlikus tyrimus paaiškėja, kokiais dokumentais fondą reikia papildyti, o kurie mažiau paklausūs ir jų galima atsisakyti.

Fondo analizė atliekama analizuojant ne tik Viešosios bibliotekos, bet ir struktūrinių teritorinių padalinių fondus, remiantis jų statistinėmis ataskaitomis bei vartotojų nuomonės tyrimu. Rodikliai lyginami su Šiaulių apskrities viešosiomis bibliotekomis ir Respublikos rodiklių vidurkiu. Duomenys skaičiavimams imti iš „Bibliotekos fondo bendrosios apskaitos knygos“, oficialios statistikos, Fondo tyrimo anketų.

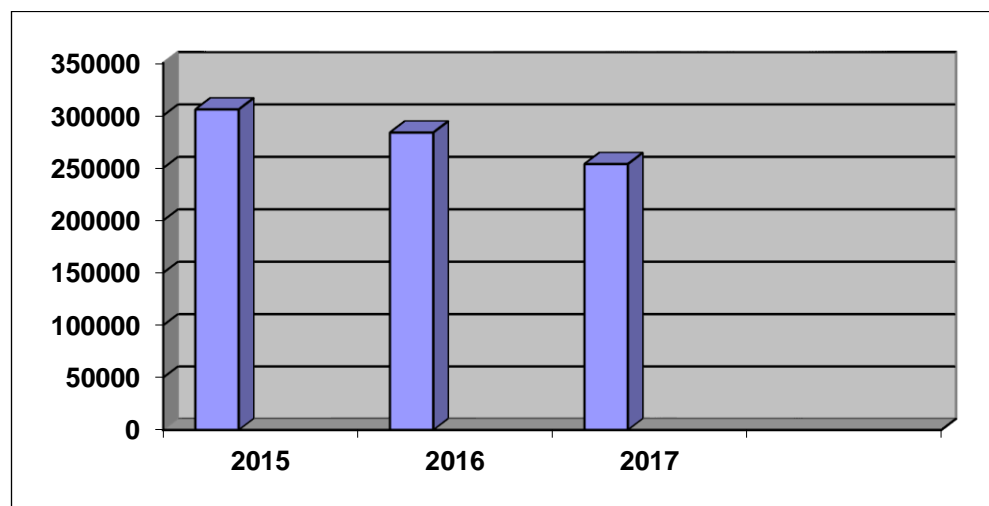
1. Fondo būklė

2017 m. fondą sudarė 256496 fiz. vnt., 23320 pavad. dokumentų;

2016 m. fondas – 283880 fiz. vnt., 23902 pavad. dokumentų;

2015 m. fondas – 305943 fiz. vnt., 29887 pavad. dokumentų.

1 diagrama. Fondo dydis 2015–2017 metais

Per trejus metus fondas sumažėjo 50965 fiz. vnt. dokumentų. Didelį fondo sumažėjimą lėmė kelios priežastys. Pastaraisiais metais, perkataloguojant fondą (senesnių dokumentų iki LIBIS programos įdiegimo bibliografinius įrašus suvedant į elektroninį katalogą) buvo peržiūrėti visi dokumentai. Seni, kokybę praradę dubletiniai dokumentai buvo nurašyti. Per 3 metus uždaryti Micaičių, Pakapės, Smilgių struktūriniai teritoriniai padaliniai, kurių didelė dalis dokumentų (7922 fiz. vnt.) taip pat buvo nurašyti. Naujesni (3941 fiz. vnt.) buvo perskirstyti kitų bibliotekų fondams.

Fondo sudėtis ir jo dinamika

1 lentelė. Fondo sudėtis pagal dokumentų rūšis (procentais)

Biblioteka	Knygos ir serialiniai dokumentai			Periodika			Vaizdo, garso ir elektroniniai dokumentai			Kiti dokumentai		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Viešoji	95,4	95,5	95,1	4,0	3,9	4,2	0,4	0,4	0,5	0,2	0,2	0,2
Miesto	95,4	96,4	95,5	1,3	1,2	2,0	0,4	0,4	0,5	2,9	2,0	2,0
Kaimo	96,0	95,6	94,0	1,0	1,2	3,2	0,3	0,3	0,4	2,7	2,9	2,4
Iš viso sistemoje	97,2	95,7	94,3	1,3	1,4	3,1	0,3	0,3	0,4	1,2	2,6	2,2

Fonde dominuoja spausdinti dokumentai, kurių didžiausią dalį sudaro knygos ir serialiniai leidiniai. Per trejus metus fondo sudėtis nežymiai keitėsi. Padidėjus finansavimui periodinių leidinių prenumeratai, padidėjo periodinių leidinių fondas (nuo 1,3 proc. iki 3,1 proc.). Iš anketos duomenų matosi, kad periodinių leidinių ieško 66,8 proc. respondentų, (knygų – 89,7 proc.). 2016 m. buvo prenumeruojami 27 pavadinimų laikraščiai ir žurnalai, 2017 m. – 34 pavadinimų. Periodiniai leidiniai populiarūs dėl nedidelės apimties, greitai perskaitomi. Fondo didėjimui periodiniai leidiniai didelės įtakos neturi, nes kas 3 metus periodiniai leidiniai nurašomi. Nuolatiniam saugojimui paliekami tik rajoninis laikraštis „Kuršėnų krašto žinios“ ir „Šiaulių kraštas“, kurie saugomi Informacijos ir kraštotyros skyriuje.

0,1 proc. padidėjo elektroninių dokumentų fondas. Analizuojant vartotojų anketų duomenis matosi, kad iš 419 respondentų šių dokumentų bibliotekos fonde ieško tik 2,9 proc., nors atsakyme, ar šių dokumentų yra pakankamai bibliotekoje, 16,5 proc. respondentų atsako neigiamai.

2 lentelė. Fondo sudėtis pagal mokslo šakas (procentais)

Biblioteka	Grožinė literatūra			Šakinė literatūra			Periodika		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Viešoji	44,7	44,9	41,9	51,3	51,2	53,9	4,0	3,9	4,2
Miesto	56,8	58,3	58,0	41,9	40,5	40,0	1,3	1,2	2,0
Kaimo	73,6	73,2	73,8	25,4	25,6	23,0	1,0	1,2	3,2
Iš viso sistemoje	69,0	68,7	68,8	29,7	29,9	28,1	1,3	1,4	3,1

Didžiausią dokumentų fondo dalį pagal mokslo šakas sudaro grožinė literatūra – 68,8 proc., šakinė – 28,1 proc. SVB sistemoje šakinės literatūros fondas per trejus metus sumažėjo 1,6 proc., Kuršėnų m. – 1,9 proc., kaimo bibliotekose – 2,4 proc. Daug susidėvėjusių, pasenusio, nebeaktualaus turinio dokumentų buvo nurašyta.

3 lentelė. Dokumentų pasiskirstymas pagal kalbas (fiz. vnt.)

Pagal kalbas	Viešoji			Miesto			Kaimo			Iš viso sistemoje		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
<i>Lietuvių</i>	23355	23469	21894	39957	37659	35888	237446	218327	195808	300758	279455	253590
<i>Anglų</i>	275	273	270	214	276	274	406	434	451	895	983	995
<i>Vokiečių</i>	56	56	56	21	76	76	91	104	103	168	236	235
<i>Rusų</i>	453	238	232	1248	1200	61	1962	1345	985	3663	2783	1278
<i>Lenkų</i>	-	-	-	22	5	5	18	4	3	40	9	8
<i>Prancūzų</i>	20	20	20	21	12	11	122	122	106	163	154	137
<i>Kitos</i>	119	191	190	107	36	31	30	33	32	256	260	253

SVB fonde leidiniai užsienio kalba sudaro 1,1 proc. Iš užsienio kalbų daugiausiai leidinių yra rusų kalba – 0,5 proc., nes jos dar likę iš ankstesnių metų. Pagrindinę fondo dalį sudaro rusų klasikų grožinė literatūra. Leidiniai anglų kalba sudaro 0,4 proc., vokiečių – 0,1 proc., prancūzų – 0,05 proc., kitos kalbos – 0,1 proc. Daugiausiai užsienio kalba užsakoma žodynų. Populiariausi išlieka pokalbių dvikalbiai žodynai, greitas kalbų mokymasis su garso kompaktiniais diskais – pamokomis, žodynais. Poreikis atsirado nesudėtingai mokyklinio amžiaus literatūrai užsienio kalba, tačiau leidyklų pasiūla šiai literatūrai labai maža.

4 lentelė. Dokumentų užsienio kalba procentas fonde

Biblioteka	2015	2016	2017
<i>Viešoji</i>	3,8	3,2	3,4
<i>Miesto</i>	3,9	4,1	1,3
<i>Kaimo</i>	1,1	0,9	0,9
<i>Iš viso sistemoje</i>	1,7	1,6	1,2

Dokumentų užsienio kalba mažėjimą lėmė dokumentai rusų kalba, kurių daug nusirašė, kaip susidėvėję, neaktualaus turinio.

Naujų dokumentų gavimas 2015–2017 m.

5 lentelė. Naujų dokumentų gavimas procentais

Biblioteka	Grožinė			Šakinė		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Viešoji	31,2	29,8	14,9	68,8	70,2	85,1
Miesto	48,0	64,1	59,6	52,0	35,9	40,4
Kaimo	63,7	73,0	53,4	36,3	27,0	46,6
Iš viso sistemoje	60,8	70,9	53,7	39,2	29,1	46,3

Pagal naujų dokumentų gavimo procentą 2017 m. grožinė literatūra sudaro 53,7 proc., šakinė – 46,3 proc.

Iš grožinės literatūros labiausiai skaitomi jausmų romanai (47,7 proc.), nuotykių (44,9 proc.), istoriniai (39,6 proc.), biografiniai apie įžymius žmones (21,5 proc.). Fantastinė literatūra domina 21,0 proc. respondentų, poezija – 12,6 proc. respondentų. Grožinės literatūros populiariesni išlieka užsienio autorių kūriniai – 74,2 proc., lietuvių autorių – 60,4 proc.

Pagal apklausos duomenis, iš šakinės literatūros respondentai labiausiai renkasi leidinius istorijos (33,2 proc.), medicinos (29,8 proc.), filosofijos, psichologijos (28,4 proc.), gamtos (17,9 proc.), meno (16,0 proc.), geografijos (15,0 proc.) tematika. Mažiausiai domisi technikos (6,2 proc.), sporto (5,7 proc.), kalbotyros ir literatūros mokslo šakomis.

6 lentelė. Naujų dokumentų (periodinių, elektroninių skaitmeninių) gavimas procentais

Biblioteka	Periodiniai leidiniai			Elektroniniai, skaitmeniniai		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Viešoji	5,5	8,5	16,8	3,2	7,8	2,0
Miesto	24,7	27,2	25,0	0,6	1,6	1,7
Kaimo	15,2	21,4	39,1	0,8	0,8	1,2
Iš viso sistemoje	16,2	22,0	37,5	0,9	1,1	1,3

Mažiausią įsigyjamų dokumentų dalį sudaro elektroniniai skaitmeniniai dokumentai, nors jų kiekvienais metais stengiamasi įsigyti, nepaisant bibliotekininkų teiginių, kad jie nepaklausūs (per 2017 metus išduota vos 37 kompaktiniai diskai). Išanalizavus anketinius duomenis, net 16,5 proc. respondentų atsakė, kad elektroninių knygų yra nepakankamai, tačiau į klausimą, jei nemokamų elektroninių knygų būtų daugiau, ar dažniau jas

skaitytumėte – 14,3 proc. respondentų atsakė „taip“, „ne“ atsakė 32,5 proc., „nežinau“ 41,8 proc. 22,4 proc. respondentų bibliotekoje norėtų rasti kino filmų, 22,2 proc. – audio (įgarsintų) knygų, 18,1 proc. – muzikos įrašų. Didžiąją dalį garsinių, vaizdinių kompaktinių diskų, esančių fonde, sudaro literatūros kūriniai, skaitomi aktorių, kalbų mokymuisi skirti leidiniai, pasakos ir kiti literatūriniai kūriniai mažiesiems skaitytojams.

Periodinių leidinių 2017 metais gauta 37,5 proc. nuo visų gautų dokumentų kiekio. Laikraščių ir žurnalų, pagal apklausos duomenis, ieško 66,8 proc. respondentų. Labiausiai skaitomi žurnalai: „Namie ir sode“ (43,2 proc), „Prie kavos“ (33,4 proc.), „Ji“ (32,7 proc.), „Žmonės“ (29,6 proc.), „Sodo spalvos“ (17,9 proc.), „Edita“ (14,6 proc.). Į klausimą „Kokių žurnalų pasigendate bibliotekoje?“ – 1,4 proc. atsakė – vyriškų (apie sportą, žvejybą), 1,0 proc. – apie rankdarbius ir „Moters“ žurnalo, 0,7 proc. – „Keturi ratai“. Žurnalų visai neskaito 12,4 proc. respondentų.

Iš laikraščių skaitomiausias „Šiaulių kraštas“ (53,0 proc.), „Lietuvos rytas“ – 43,4 proc., „Kuršėnų krašto žinios“ – 37,2 proc., „Kaimo laikraštis“ – 16,0 proc., „Valstiečių laikraštis“ – 11,9 proc. Laikraščių visai neskaito net 24,8 respondentų.

Ar skaito el. spaudą bibliotekos internetinėje erdvėje, 11,7 proc. respondentų atsakė „taip“, „kartais“ – 19,6 proc., „ne“ – 58,9 proc.

7 lentelė. Bibliotekos fondo papildymas ir apimtys per 2017 metus

Dokumentai	Gauta per 2017 m.	Yra 2017 m. gruodžio 31 d.
Knygos ir serialiniai leidiniai	10673	249792
Rankraščiai	-	8
Garsiniai regimieji dokumentai	137 (t.sk. DVD 3 fiz. vnt.)	1044
Vaizdiniai dokumentai	-	6
Spausdintiniai natų dokumentai	18	84
Kartografijos dokumentai	-	87
Kiti dokumentai	2	5475
Iš viso:		
- fizinių vienetų	10830	256496
- pavadinimų	1434	23320

Didžiausią 2017 metais gautų dokumentų dalį sudarė knygos ir seraliniai leidiniai, kas labiausiai ir skaitoma bibliotekoje. Tai patvirtino ir anketiniai duomenys.

Lėšos ir finansavimo šaltiniai

8 lentelė. Gautos lėšos (finansavimo šaltiniai)

	Gauta lėšų		
	2015	2016	2017
LR kultūros m-ja	28304,00	31668,00	32328,00
Savivaldybės	3765,06	15000,00	15042,80
Parama, dovanos	9213,04	7038,99	7230,86
Iš viso	41282,10	53706,99	54601,66

2015 m. gautų lėšų panaudojimas:

- naujų knygų įsigijimui – 90,2 proc.;
- periodinių leidinių prenumeratai – 9,1 proc.;
- elektroniniams dokumentams – 0,7 proc.

2016 m. gautų lėšų panaudojimas:

- naujų knygų įsigijimui – 71,3 proc.;
- periodinių leidinių prenumeratai – 27,9 proc.;
- elektroniniams dokumentams – 0,8 proc.

2017 m. gautų lėšų panaudojimas:

- naujų knygų įsigijimui – 71,0 proc.;
- periodinių leidinių prenumeratai – 27,5 proc.;
- elektroniniams dokumentams – 1,5 proc.

9 lentelė. Lėšos, tenkančios 1 Šiaulių rajono gyventojui, 1 vartotojui (pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis)

Lėšos	Tenka 1 gyventojui			Tenka 1 vartotojui		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Kultūros ministerijos	0,68	0,76	0,78	3,80	4,28	4,56
Savivaldybės	0,09	0,36	0,36	0,50	2,03	2,12
Paramos	0,22	0,17	0,18	1,23	0,95	1,02
Iš viso	0,99	1,29	1,32	5,53	7,26	7,70

SVB fondas komplektuojamas iš įvairių finansavimo šaltinių: valstybės biudžeto lėšos (lėšos paskirstomos per Kultūros ministeriją), savivaldybės lėšos, fizinių ir juridinių asmenų parama, projekto lėšos, kiti šaltiniai (2 proc. gyventojų pajamų mokesčio ir kt.).

Biudžeto lėšos 2017 metais sudarė 59,2 proc. gautų lėšų;

Savivaldybės lėšos – 27,6 proc;

Parama, dovanos – 13,2 proc.

Lietuvos Kultūros ministerijos skirtų lėšų nepakanka aprūpinti bibliotekas naujais leidiniais. Norėtuši greičiau atnaujinti fondus, kad jie būtų patrauklūs vartotojui. Savivaldybės skirtos lėšos – tik periodinių leidinių prenumeratai. Didžiąją paramos dalį sudaro Lietuvos kultūros tarybos dalinai finansuojami leidiniai, kurių privalomus egzempliorius gauna bibliotekos. Daug dokumentų bibliotekoms dovanoja vartotojai. Gaila, ne visi jie yra nauji ir vertingi. Daug jų tenka atsisakyti, nes fonde jų yra pakankamai.

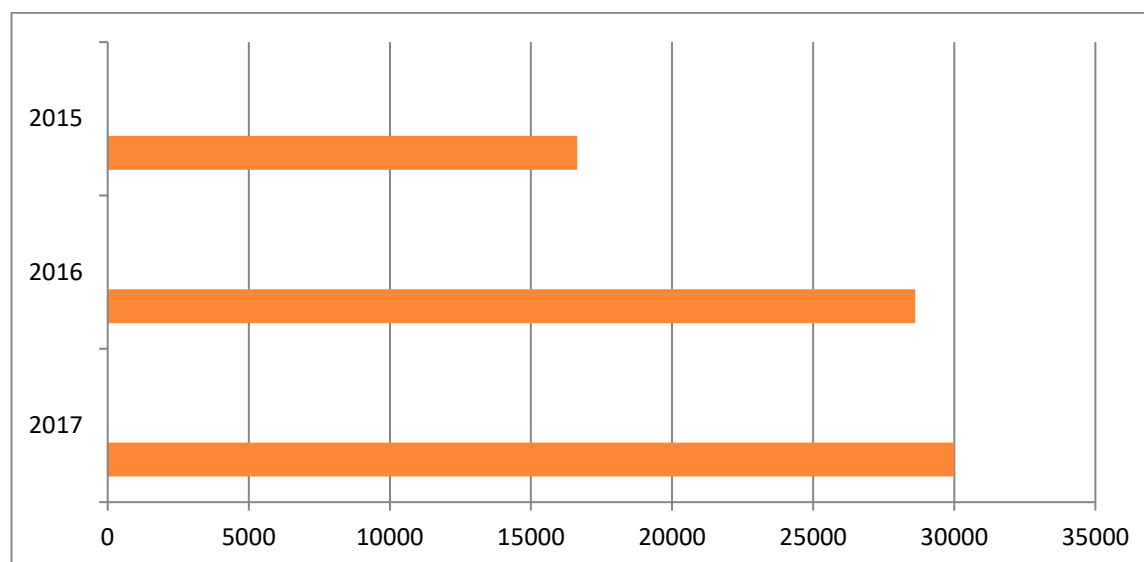
Dokumentų nurašymas

2015 m. nurašyta 16640 fiz. vnt., 1446 pavad.

2016 m. nurašyta 28615 fiz. vnt., 2300 pavad.

2017 m. nurašyta 38214 fiz. vnt., 2014 pavad.

2 diagrama. Dokumentų nurašymas 2015–2017 metais

10 lentelė. Dokumentų nurašymas 2017 metais fiz. vnt. ir procentais

Biblioteka	Nurašyta fiz. vnt.	Nurašyta dokumentų proc.
Viešoji	1686	7,4
Kuršėnų miesto	1272	11,5
Smilgiai	4201	91,6
Drąsučiai	3613	33,8
Micaičiai	2534	84,1
Žarėnai	2439	49,8
Gruzdžių Augustino Griciaus	2083	15,2
Paežeriai	2023	21,1
Meškuičiai	1597	9,8
Verbūnai	1446	22,1
Pakapė	1187	64,9
Kairiai	1052	14,0
Voveriškiei	1044	16,3
Bazilionai	1029	9,1
Gilaičiai	964	17,2
Bubiai	955	11,0
Šakyna	856	9,5
Ginkūnai	790	12,0
Kužiai	765	9,5
Šiupyliai	656	11,0
Bridai	487	5,1
Naisiai	437	4,3
Raudėnai	427	6,9
Gilvyčiai	345	5,0
Varputėnai	318	5,1

Kurtuvėnai	311	4,0
Žadžiūnai	298	5,7
Romučiai	186	4,3
Aukštelkė	162	2,8
Ringuvėnai	133	3,2

Dokumentų nurašymo priežastys:

Susidėvėję – 98,0 proc.

Vartotojų prarasti – 0,1 proc.

Kitos priežastys – 1,9 proc.

Mažai dokumentų nurašė Kuršėnų miesto, Meškuičių, Bazilionų, Šakynos, Bridų, Naisių bibliotekos.

2018 metais minėtoms bibliotekoms pagrindinį dėmesį reikia skirti fondo valymui nuo pasenusios, nebeaktualios, dubletinės literatūros. Rekomendacijos dėl nurašomų dokumentų kiekio įrašytos metinės inventorizacijos bibliotekos fondo patikrinimo akte.

Dokumentų kiekis, tenkantis vienam vartotojui

11 lentelė. Gyventojų ir vartotojų skaičius Šiaulių rajone (pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis)

	2015	2016	2017
Gyventojų skaičius	41780	41534	41221
Vartotojų skaičius	7456	7400	7085

12 lentelė. Aprūpinimas dokumentais Šiaulių rajone (pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis) procentais

Biblioteka	Metai	Vienam gyventojui teko dokumentų	Vienam vartotojui teko dokumentų
Miesto	2017	3,3	18,4
	2016	2,6	19,2
	2015	3,5	21,9
Kaimo	2017	6,5	38,6
	2016	8,3	40,9

	2015	9,5	43,2
Iš viso sistemoje	2017	6,2	36,2
	2016	6,8	38,3
	2015	7,2	41,0

Šiaulių apskrities **savivaldybių viešųjų bibliotekų sistemose** dokumentų, tenkančių vienam vartotojui 2017 metais:

Pakruojo – 42,0;

Akmenės – 35,9;

Šiaulių raj. – 35,9;

Radviliškio – 29,1;

Joniškio – 21,3;

Kelmės – 20,3.

Savivaldybių viešųjų bibliotekų sistemoje dokumentų, tenkančių vienam vartotojui, Respublikos vidurkis – 22,5.

Kuršėnų miesto bibliotekoje 2017 metais 1 vartotojui tenka 18,3 dokumento. Tuo tarpu šalies vidurkis 2017 metais vienam miesto bibliotekos vartotojui – 14,3 dokumento.

Šiaulių apskrities **kaimo** bibliotekose vidutiniškai 1 vartotojui 2017 metais tenka:

Pakruojo – 48,6;

Šiaulių raj. – 38,4;

Akmenės – 37,4;

Radviliškio – 31,5;

Joniškio – 26,9;

Kelmės – 21,4.

Respublikos vidurkis vienam kaimo bibliotekos vartotojui – 31,3 dokumento.

Iš rodiklių matosi, kad mūsų kaimo bibliotekų fondai yra per dideli turimam vartotojų skaičiui. Išvalius fondus nuo pasenusių, nepaklausių dokumentų, pagerės fondo apyvarta, bibliotekoje taps patrauklesnis vaizdas.

Fondo atitikties (panaudojimo) rodiklis vienam vartotojui

13 lentelė. Fondo atitikties koeficiento dydžiai.

Bibliotekos	2015	2016	2017
VBS	0,5	0,6	0,7
Kuršėnų m.	0,8	0,9	0,9

Kaimo	0,5	0,6	0,7
-------	-----	-----	------------

14 lentelė. Fondo atitikties koeficientas savivaldybės viešosios bibliotekos struktūriniuose teritoriniuose padaliniuose 2017 metais.

Biblioteka	Fondas (fiz. vnt.)	Fondo atitikties koeficientas
Kuršėnų miesto	36346	0,9
Meškuičiai	16291	0,3
Gruzdžių Augustino Griciaus	13688	0,7
Bazilionai	11257	0,4
Drąsučiai	10687	0,3
Naisiai	10248	0,7
Bridai	9625	0,1
Paežeriai	9605	0,2
Šakyna	9038	0,3
Bubiai	8714	0,9
Kužiai	8093	1,1
Kurtuvėnai	7820	1,0
Kairiai	7551	1,3
Gilvyčiai	6964	0,6
Ginkūnai	6613	1,0
Verbūnai	6550	0,6
Voveriškiečiai	6393	0,6
Varputėnai	6261	0,7
Raudėnai	6206	0,8
Šiupyliai	5945	0,7
Gilaičiai	5598	0,7
Aukštelkė	5777	0,8
Žadžiūnai	5261	0,7

Žarėnai	4893	0,7
Romučiai	4286	1,4
Ringuvėnai	4124	1,3

Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos rekomenduojami Fondo atitikties koeficiento dydžiai

Nepakankamo naudojimo rodiklis	iki 0,8
Optimalaus naudojimo rodiklis	0,8–1,4
Aktyvaus naudojimo rodiklis	1,4–2,0
Perteklinio naudojimo rodiklis	>2,0

Optimalaus naudojimo rodiklį pasiekė Kuršėnų miesto biblioteka, Bubių, Kužių, Kurtuvėnų, Kairių, Ginkūnų, Raudėnų, Aukštelės, Ringuvėnų, Romučių bibliotekos.

Kaip vertina fondo dydį ir leidinių pasirinkimą bibliotekoje respondentai: pakankamas – 66,3 proc., gausus – 15,0 proc., nepakankamas – 6,9 proc., skurdus – 1,9 proc. Kas paskatina išsirinkti leidinį bibliotekoje, respondentai atsakė: bibliotekininko rekomendacijos – 66,3 proc., draugų, pažįstamų rekomendacijos – 46,8 proc., naujų knygų parodos bibliotekoje – 36,5 proc.

Jeigu norimo leidinio respondentas neranda bibliotekoje, 42,2 proc. atsakė, kad parveža bibliotekininkas iš kitų bibliotekų, 29,1 proc. pasiskolina iš draugų, 22,2 proc. ieško kitose bibliotekose, 21,2 proc. perka. Nieko nedaro – 24,8 proc.

Fondo apyvartos ir skaitomumo rodikliai

Kuršėnų miesto fondo apyvartos rodiklis – 0,9.

Respublikos fondo apyvartos rodiklis miesto bibliotekose – 1,8 (internetinė prieiga: <https://www.lnb.lt>).

Šiaulių apskrities kaimo bibliotekų fondo apyvartos rodiklis (internetinė prieiga: <https://www.lnb.lt>):

Joniškio – 1,0;

Kelmės – 1,0;

Radviliškio – 0,9;

Pakruojo – 0,7;

Šiaulių raj. – 0,7;

Akmenės – 0,5.

Respublikos kaimo bibliotekų fondo apyvartos rodiklio vidurkis – 0,9 (internetinė prieiga: <https://www.lnb.lt>).

2018 metais planuojama nurašyti 20000 fiz. vnt. dokumentų. Ypač fondus optimizuoti reikia Kuršėnų miesto, Meškuičių, Gruzdžių, Bazilionų, Drąsučių, Naisių, Bridų, Paežerių, Šakynos bibliotekose. Seni fondai nepatrauklūs vartotojui, sunkiai matosi nauji leidiniai.

15 lentelė. Dokumentų išduotis

Biblioteka	2015	2016	2017
Miesto biblioteka	32411	35289	33439 (-1850)
Kaimo bibliotekos	113889	138475	135727 (-2748)
VBS	146300	173764	169166 (-4598)

Dokumentų išduotis 2017 m. sumažėjo miesto ir kaimo bibliotekose. Lyginant su 2016 metais visose sistemos bibliotekose išduotis sumažėjo 4598 fiz. vnt. Didžiąją išduodamų dokumentų dalį sudaro periodiniai leidiniai, kurių išduotis siekia net 51,3 proc.

16 lentelė. Skaitomumo koeficientas

Biblioteka	2015	2016	2017
Miesto biblioteka	17,0	17,5	17,0
Kaimo biblioteka	20,5	25,7	26,5

Miesto bibliotekoje skaitomumas nežymiai sumažėjo (-0,5).

Miesto bibliotekų respublikos skaitomumo vidurkis – 25,8.

Kaimo bibliotekose skaitomumas nežymiai padidėjo (+0,8).

Kaimo bibliotekų skaitomumo rodikliai Šiaulių apskrities bibliotekose:

Pakruojo – 38,0 (vartotojų skaičius 2933)

Joniškio – 28,6 (vartotojų skaičius 3489)

Radviliškio – 28,1 (vartotojų skaičius 5562)

Šiaulių raj. – 26,5 (vartotojų skaičius 5115)

Kelmės – 23,3 (vartotojų skaičius 3704)

Akmenės – 19,5 (vartotojų skaičius 2093)

Respublikos kaimo bibliotekų skaitomumo vidurkis – 28,2.

Kad pasiekti didesnę skaitomumą, reikia skatinti vartotojų aktyvumą, fondo populiarinimą.

Bendros išvados, rekomendacijos

Atlikus fondo analizę ir jo panaudojimo rodiklius, visame Šiaulių rajono savivaldybės viešosios bibliotekos sistemos fonde dar yra pasenusios, neaktualaus turinio literatūros, kuri nepatraukli vartotojui. Dokumentų ištekčiai dideli ne tiek savo kokybe, kiek egzemplioringumu. Fondai naudojami neefektyviai, mažas skaitomumas, maža fondo apyvarta.

Ypač nepakankamas fondo naudojimo rodiklis Meškuičių, Bazilionų, Drąsučių, Bridų, Paežerių, Šakynos bibliotekose. Šiuose struktūriniuose teritoriniuose padaliniuose būtina peržiūrėti, atrinkti ir nurašyti susidėvėjusius, neaktualaus turinio dokumentus. Manoma, kad šių bibliotekų darbuotojoms reikia pagalbos iš viešosios bibliotekos, atrenkant dokumentus nurašymui. Optimalaus fondo vartojimo rodiklio nepasiekė Gruzdžių Augustino Griciaus, Naisių, Gilvyčių, Voveriškių, Verbūnų, Varputėnų, Šiupylių, Gilaičių, Žadžiūnų, Žarėnų bibliotekos. Sumažinus fondus, turėtų pakilti ir fondo apyvartos rodiklis, nors fondo apyvartai įtakos turi ne tik vartotojų aprūpinimas dokumentais, bet ir išduoties, skaitomumo rodikliai.

Saugyklos fondas naudojamas neefektyviai (fondo apyvarta siekia vos 0,01) todėl siūloma jo atsisakyti. Susidėvėjusius, neaktualaus turinio leidinius nurašyti, grožinę ir vaikų literatūrą perskirstyti struktūriniams padaliniais. Išliekamąją vertę turinčius leidinius (albumus, žodynus, žinynus, klasikų raštus ir t. t.) perduoti Kuršėnų m. bibliotekai. Saugyklos fondo nebeuptyti naujais leidiniais, išskyrus, jeigu tai būtų tęstiniai.

Mainų fondą siūloma uždaryti, nes naujais leidiniais fondas nepasipildo, o senesnių niekam nereikia, nes jų turi pakankamai. Per trejus metus iš mainų fondo perduota kitoms bibliotekoms tik 167 fiz. vnt. dokumentų.

Nekaupti kraštotyrinio fondo Kuršėnų vaikų literatūros skyriuje, o viską palikti vienoje vietoje suaugusiųjų skyriuje. Netikslinga tuos pačius leidinius dubliuoti, nes jais naudojasi to pačio miesto gyventojai. Vaikų skyriui skirti daugiau laisvalaikio romanų, kad atėję tėveliai su vaikais į biblioteką, galėtų ir sau ką nors išsirinkti.

Orientuotis, kad Šiaulių rajono savivaldybės viešosios bibliotekos sistemos fonde grožinė literatūra siektų 65,0 proc., šakinė 35,0 proc.

Struktūriniuose teritoriniuose padaliniuose dar reikia peržiūrėti technikos, medicinos, literatūros mokslo skyrius, nes ten dar likę nemažai pasenusio, nebeaktualaus turinio leidinių. Šakinės literatūros fondus papildyti nauja literatūra. Vartotojai pageidauja leidinių psichologijos, medicinos, gamtos, meno, istorijos tema.

Nurašyti apie 20000 fiz. vnt. dokumentų susidėvėjusių, neaktualaus turinio leidinių.

Siekti fondo apyvartos Kuršėnų m. bibliotekoje – 1, kaimo bibliotekose – 0,9.

Analizės duomenys parodė, kad esamų vartotojų poreikiai apsiriboja daugiausia grožinės literatūros ir periodikos skaitymu. Įsigyti daugiau populiarių skaitomų knygų egzempliorių, kad skaitytojui ilgai netektų laukti norimo leidinio. Vykiant papildomą komplektavimą, vadovautis neigiamų atsakymų analize. Jeigu to paties autoriaus kūriniių nuolat pageidauja vartotojas, jie turi būti papildomai užsakomi. Didinti užsakomų naujų leidinių

pavadinimų skaičių, mažinant egzemplioringumą. Skatinti keitimąsi dokumentais tarp padalinių, saugyklos, informacinio bibliografinio fondo.

Mažas el. dokumentų panaudojimo rodiklis. Šiuos dokumentus reikėtų iškelti į matomą vietą, kad vartotojas laisvai prie jų prieitų, mokyti jais naudotis, skolinti į namus. Dokumentų paieškai vartotojus mokyti naudotis elektroniniu katalogu.

Pagrindinis bibliotekos uždavinys – gebėjimas patenkinti kylančius vartotojų poreikius, turint minimalius resursus tam įgyvendinti. Kiekviena biblioteka turi surasti sau labiausiai tinkantį kelią, kuris patenkintų jų vartotojų lūkesčius ir reikmes.

Fondo komplektavimo ir tvarkymo skyriaus uždavinys – stebėti ir analizuoti bibliotekų veiklą, nustatyti naujus reiškinius ir jų svarbą, rengti rekomendacijas fondo panaudojimo ir kokybės gerinimo klausimais.

Visi pateikti klausimai ir respondentų atsakymai pateikiami 1 priede.